

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu,
nr. 28, MD-2004

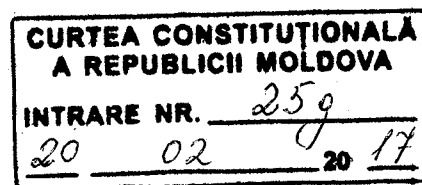
În conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, Vă expediem sesizarea despre verificarea constituționalității art. 361 al. (2), lit. c) sintagma „săvârșite referitor la un document de importanță deosebită”, în limitele în care nu corespunde cu prevederile articolelor 1, 4, 7, 8, 22, 23 din Constituția Republicii Moldova.

Anexă: ___ file

Cu respect,

Președintele Judecătoriei Strășeni

Sergiu Osoianu

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES
CIENTÍFICAS Y TECNOLÓGICAS
AV. JON HONORIO A
05

ÎNCHEIERE

15 februarie 2018

mun. Strășeni

Judecătoria Strășeni sediul Central

în componența sa:

Președintele ședinței:

Judecător

Grefier

Cu participarea:

Procurorului

Avocatului

Inculpatului

Sergiu Osoianu

Valentina Prescura

Vitalie Florean

Igor Chiriac

Ion Ciobanu

a examinat în ședință publică sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă inculpatul Ion Ciobanu și de apărătorul Igor Chiriac, privind sesizarea Curții Constituționale despre verificarea constituționalității art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal, sintagma “săvârșite referitor la un document de importanță deosebită”, în limitele în care nu corespunde cu prevederile articolelor 1, 4, 7, 8, 22, 23, din Constituția Republicii Moldova,-

CONSTATĂ:

1. În procedura Judecătoriei Strășeni (sediul Central) se află spre examinare cauza penală privind învinuirea lui Ion Ciobanu, în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal al Republicii Moldova.

2. În ședința de judecată din 25 ianuarie 2018, apărătorul inculpatului - avocatul Igor Chiriac, a înaintat cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu sesizarea Curții Constituționale privind pentru verificarea corespunderii prevederilor art. 361 al. (2), lit. c) CP, cu prevederile art. 4, 16, 20, 25, 26 din Constituția Republicii Moldova, expunând motivele în sesizare.

3. În ședința de judecată apărătorul Igor Chiriac și inculpatul Ion Ciobanu au susținut cererea și au solicitat admiterea acesteia cu remiterea materialelor în adresa Curții Constituționale. În viziunea autorului sesizării, datorită faptului că dispoziția art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal, sintagma „săvârșite referitor la un document de importanță deosebită” constituie o noțiune generică, ce nu poate fi clar definită, vine în contradicție cu articolele 1 alin. (3) și 22 din Constituție, (principiul legalității incriminării și pedepsei penale), precum și art. 23 din Constituție, (calitatea legii penale). La fel, au susținut că pînă la moment nu este o hotărâre a Curții Constituționale, având ca obiect examinarea dispozițiilor art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal.

4. Acuzatorul de stat Vitalie Florean în ședința de judecată a pledat pentru soluționarea justă a sesizării înaintate, dacă corespunde și îndeplinește condițiile legale.

5. Audiind opiniile participanților la proces, studiind materialele cauzei penale, analizând solicitarea privind ridicarea excepției de

neconstituționalitate, instanța de judecată consideră că cererea urmează a fi admisă din următoarele considerente.

6. Potrivit prevederilor art. 4 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

7. În conformitate cu art. 342 Cod de procedură penală, toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată. Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asigurătorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată, încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată.

8. Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.

9. Conform dispozițiilor art. 364 Cod de procedură penală, președintele ședinței întreabă fiecare parte în proces dacă are careva cereri sau demersuri. Cererile sau demersurile formulate vor fi argumentate, iar dacă se solicită administrarea unor probe noi, se vor indica faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată.

10. Cererile sau demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate. Părțile pot prezenta și cere administrarea probelor și în cursul cercetării judecătorești.

11. Conform art. 7 alin. (2) Cod de procedură penală, dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

12. Conform art. 7 alin. (3 și 6) Cod de procedură penală (3) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.

13. Hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

14. Conform pct. 82 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse în articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din

părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanță de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

15. În baza pct. 83 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 prevede că - verificarea constituționalității normelor - contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.

16. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82, care la rândul său prevede că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții și anume, dacă obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

17. Pct. 107 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, prevede că în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale, de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor și soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale.

18. Verificând dacă obiectul excepției de neconstituționalitate intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, dacă excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu, dacă prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și dacă nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate, în continuare, instanța menționează că până în prezent o hotărâre a Curții Constituționale privind examinarea constituționalității 361 al. (2), lit. c) din Codul penal nu există, norma de la 361 al. (2), lit. c) din Codul penal, vizează inculpatul Ion Ciobanu, în contextul căreia a fost înaintată prezenta excepție de neconstituționalitate, obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, este o normă a unui act legislativ, respectiv, circumstanțele în speță denotă întrunirea cerinței pct. 3 al paragrafului 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, prin urmare demersul privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și verificarea constituționalității art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal, urmează a fi admis.

19. Astfel, instanța ajunge la concluzia că sesizarea înaintată de avocatul Igor Chiriac în interesele inculpatului Ion Ciobanu, întrunește cerințele legale și urmează a fi admisă deoarece se solicită a fi verificată constituționalitatea legii materiale - art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal, iar prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei penale, or,

se subliniază că prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

20. Prin urmare, constatând că orice instanță de judecată este chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale, instanța admite sesizarea privind excepția de neconstituționalitate depusă de avocatul Igor Chiriac în interesele inculpatului Ion Ciobanu privind sesizarea Curții Constituționale despre verificarea constituționalității prevederilor art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal sub aspectul corespunderii art. 4, 16, 20, 25, 26 din Constituția Republicii Moldova.

21. În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (3) și (6), 342 Cod de procedură penală, Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, instanța,-

DISPUNE:

Se admite sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de avocatul Igor Chiriac în interesele inculpatului Ion Ciobanu, privind sesizarea Curții Constituționale despre verificarea constituționalității prevederilor art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal sub aspectul corespunderii art. 4, 16, 20, 25, 26 din Constituția Republicii Moldova.

Se sesizează Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității prevederilor alin. (4) art. 361 al. (2), lit. c) din Codul penal sub aspectul corespunderii art. 4, 16, 20, 25, 26 din Constituția Republicii Moldova.

Se expediază sesizarea apărătorului Igor Chiriac privind excepția de neconstituționalitate, prezenta încheiere, copia rechizitorului și copia procesului-verbal al ședinței de judecată în adresa Curții Constituționale a Republicii Moldova, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituția Republicii Moldova.

Se suspendă procesul penal pe cauza penală intentată în privința inculpatului Ion Ciobanu în temeiul art. 361 alin. (2) lit. c) din Codul Penal.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

**Președintele ședinței,
Judecător**

Sergiu Osoianu

CABINETUL
AVOCATULUI
„IGOR CHIRIAC”

MUN. CHIȘINĂU, STR. AL.
PUȘKIN 22 BIR. 509, MD-2012
Tel: 079998178,
e-mail: igorchiriac@mail.ru

АДВОКАТСКИЙ
КАБИНЕТ
„IGOR CHIRIAC”

МУН.КИШИНЭУ, УЛ. АЛ.
ПУШКИН 22, КАБ. 509,
MD-2012
Тел. 079998178
e-mail: igorchiriac@mail.ru

Curtii Constituționale a
Republicii Moldova
mun. Chișinău str. A. Lăpușneanu 28,
MD-2004

Judecătoriei Strășeni sediul Central

SESIZARE
privind ridicarea excepției de neconstituționalitate

I. AUTORUL SESIZĂRII

Informații cu privire la autorul sesizării:

Numele: Ciobanu

Prenumele: Ion

Funcția: neangajat.

Adresa: satul Căpriană r-l Strășeni.

Tel: 069310080

Informații cu privire la reprezentantul autorului sesizării:

Numele și prenumele reprezentantului: Igor Chiriac

Ocupația reprezentantului: Avocat

Adresa reprezentantului: mun. Chișinău str. Pușkin 22 of. 509, MD 2012

Tel: 079998178

II. OBIECTUL SESIZĂRII:

Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității a prevederilor art. 361 alineatul 2) lit. c) din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002: sintagma – “săvârșite referitor la un document de importanță deosebită”.

În viziunea autorului prezentei sesizări dispoziția art. 361 alin. 2) lit. c) din Codul penal constituie o noțiune generică, ce nu poate fi clar definită, astfel vine în contradicție cu articolele 1 alin. (3) și 22 din Constituție [principiul legalității incriminării și pedepsei penale], precum și articolul 23 din Constituție [calitatea legii penale].

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

Pendinte la Judecătoria Strășeni se află spre examinare în fond cauza penală de învinuire a cet. Ciobanu Ion de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. 2 lit. c) Cod penal. I. Ciobanu se învinuiește în aceia că el la data de 30.11.2011, având intenția angajării la muncă, a prezentat angajatorului diploma de licență falsă, care este un document de importanță deosebită.

IV. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ:

1. Prevederi relevante ale Constituției Republicii Moldova (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

"(...)

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate."

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

"(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale."

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

"Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică."

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internațional

"(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional."

151

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

2. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18 aprilie 2002 (republicat în M.O., 2009, nr. 72-74, art. 195) sunt următoarele:

Articolul 3. Principiul legalității

”(1) Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală.

(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sînt interzise.”

Articolul 361

Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false

”(1) Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, confecționarea sau vânzarea imprimatelor, ștampilelor sau a sigiliilor false ale unor întreprinderi, instituții, organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare,

se pedepsește cu amendă în mărime pînă la 650 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 200 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

(2) Aceleași acțiuni:

b) săvârșite de două sau mai multe persoane;

c) săvârșite referitor la un document de importanță deosebită;

d) soldate cu daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 550 la 950 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 5 ani.”

3. Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

"1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, mai ales, dreptul :

a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa;

b. să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
[...]"

Articolul 7

Nici o pedeapsă fără lege

"1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate."

4. Prevederi relevante ale Declarației Universale a drepturilor omului, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului RM nr.217-XII din 28.07.90:

Articolul 11

"Orice persoana acuzata de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul sa fie presupusa nevinovata pina cind vinovatia sa va fi stabilita in mod legal in cursul unui proces public in care i-au fost asigurate toate garantiile necesare apararii sale. "

5. Prevederile relevante ale Legii nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1995, nr. 8, art. 86) sunt următoarele:

152

Articolul 4 Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

(2) Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.”

Prevederile relevante ale Codului jurisdicției constituționale nr. 502- XIII din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr. 53-54, art. 597) sunt următoarele:

Articolul 2 Autoritatea de jurisdicție constituțională

„(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

(2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 4 Competența în materie a Curții Constituționale

„(1) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională:

a) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

(2) Se supun controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova – 27 august 1994.

(3) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept.”

Articolul 7 Prezumția constituționalității actelor normative

„Orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte; se consideră constituțional până când neconstituționalitatea sa va fi dovedită în procesul jurisdicției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod.”

7. Prevederi relevante ale Hotărîrii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova sunt următoarele:

"53. Pornind de la natura subsidiară a mecanismelor CEDO, statele membre au obligația de a extinde mecanismele de protecție a drepturilor omului la nivel național, în conformitate cu angajamentele ce derivă din procesul de eficientizare a CtEDO, asumate în cadrul Conferințelor de la Interlaken (18-19 februarie 2010), Izmir (26-27 aprilie 2011) și Brighton (19-20 aprilie 2012)."

"60. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii.

61. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale.

62. Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficace.

63. Curtea subliniază că dreptul la un proces echitabil presupune *eo ipso* prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de înlăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională."

"76. Prin urmare, în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității."

"79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitate sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale."

12

"82. Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. 1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82."

"86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale."

"96. Curtea reține că, potrivit art. 115 din Constituție, justiția se înlăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii. La fel, în virtutea art. 116 din Legea Supremă, judecătorii din cadrul instanțelor de toate nivelele sunt independenți și se supun numai legii."

"103. Astfel, Curtea menționează că, în timp ce dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate aparține judecătorilor din cadrul instanțelor judecătorești de toate nivelele, precum și având în vedere caracterul formal al rolului Curții Supreme de Justiție și lipsa competenței acesteia de a se pronunța asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate de instanțele judecătorești ierarhic inferioare, prevederile literelor a) și g) de la alin. (1) al articolului 135 din Constituție nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului altor instanțe ordinare de a sesiza instanța de jurisdicție constituțională."

"107. În același timp, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale."

V. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

În conformitate cu art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept. O condiție esențială a existenței unui stat de drept este proclamarea și aplicarea cu strictețe a principiului legalității - principiul general de drept al supremației și respectării necondiționate a dreptului, garantat de art. 1 din Convenția CEDO în coroborare cu preambulul Constituției.

Principiul constituțional al preeminenței dreptului și al legalității constituie valori fundamentale ale statului de drept.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 25 din 13 octombrie 2015, înalta curte a statuat că: „33. [...] preeminența dreptului generează, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special prin analogie.”

Art. 22 din Constituție, de rând cu prevederile art. 7 din Convenția Europeană, consacră principiul legalității incriminării și pedepsei penale.

Curtea Constituțională în hotărârea sa nr. 22 din 27 iunie 2017 a stabilit că: „54. Astfel, pe lângă interzicerea, în mod special, a extinderii conținutului infracțiunilor existente asupra unor fapte care anterior nu constituiau infracțiuni (nulla poena sine lege), principiul legalității incriminării prevede și cerința conform căreia legea penală nu trebuie interpretată și aplicată extensiv în defavoarea acuzatului prin analogie (nullum crimen sine lege).”

Prin art. 4) și 8) din Constituție statul și-a asumat obligația de a respecta drepturile și libertățile omului prevăzute în Declarația Universală a Drepturilor Omului și alte tratate la care Republica Moldova este parte, iar dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

CEDO în jurisprudența sa constantă a statuat „Ca o consecință a principiului legalității condamnărilor, dispozițiile de drept penal sunt supuse principiului de strictă interpretare.” (a se vedea, de exemplu, cauza Dragotiniu și Militaru-Pidhorni v. România, hotărâre din 24 mai 2007, paragraful 40).

Curtea Constituțională a menționat în hotărârea sa nr. 21 din 22 iulie 2016: „70... în materie penală, principiile „nullum crimen sine lege” și „nulla poena sine lege”, stabilite ca valori constituționale în art. 22 din Constituție, impun că doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.

Curtea Europeană în jurisprudența sa a statuat că: „noțiunea de „lege”, prevăzută de art. 7 din Convenția Europeană, implică respectarea cerințelor calitative, îndeosebi cele privind accesibilitatea și previzibilitatea” (cauza Del Río Prada v. Spania, cererea nr. 42750/09, hotărâre din 21 octombrie 2013, § 91).

Potrivit art. 7 alin. (1) Cod de procedură penală, legalitatea procesului penal se asigură prin desfășurarea acestuia în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

Curtea Europeană a menționat că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora. (spre exemplu a se vedea cauza *Cantoni v. Franța*, nr. 17862/91, hotărâre din 15 octombrie 1996, § 29,32, și cauza *Kafkaris v. Cipru*, hotărâre din 12 februarie 2008, § 140-141).

Cerințele de calitate a legii necesită a fi îndeplinite în ceea ce privește atât definiția unei infracțiuni, cât și pedeapsa prevăzută pentru acea infracțiune. Or, calitatea legii penale constituie o condiție vitală pentru menținerea securității raporturilor juridice și ordonarea eficientă a relațiilor sociale.

Articolul 361 alin. 1) din Codul penal sancționează fapta de confecționare, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false. Prin alineatul (1) al acestui articol, legiuitorul a incriminat această faptă ca fiind: „Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, confecționarea sau vânzarea imprimatelor, ștampilelor sau a sigiliilor false ale unor întreprinderi, instituții, organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare”. Litera c) din alineatul 2) al art. 361 din Codul penal prevede în calitate de circumstanță agravantă ale acestei infracțiuni, aceleași acțiuni: ”săvârșite referitor la un document de importanță deosebită,”.

Literatura de specialitate prevede că:

- ”Ca documente de importanță deosebită pot servi buletinul de identitate, pașaportul, livretul militar, diplomele de absolvire a instituțiilor de învățământ etc.” (a se vedea ”Drept penal. Partea specială, ediția a II-a”, autori: Sergiu BRÂNZĂ, Xenofon ULIANOVSKI, Vitalie STATI, Vladimir GROSU, Ion ȚURCANU, Editura Cartier)

Potrivit practicii juridice existente la moment: - ”Document de importanță deosebită este documentul oficial care acordă drepturi sau eliberează de obligații, este liberat de o autoritate publică.” (a se vedea hotărârea Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție din 02.12.2015 Dosarul nr. 1ra-1235/2015, sursa www.csj.md).

În pofida celor expuse, legea penală nu prevede care anume documente oficiale sunt de o importanță deosebită. Astfel, doar legiuitorul este în drept să reglementeze care conduită poate fi incriminată ca o agravantă a infracțiunii de confecționare, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false. Cu toate acestea semnul agravant prevăzut la lit. (c) alin 2) art. 361 Cod penal – referitor la un document de o importanță deosebită - nu este definit cert, fiind identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală.

Devine de o necesitate de a fi definită clar agravanta – referitor la un document de o importanță deosebită prevăzută la lit. (c) alin 2) art. 361 Cod penal - pentru ca pe deoparte să se evite interpretările abuzive și să asigure protecția persoanei împotriva arbitrarului, iar pe de altă parte să nu se admită analogia în aplicarea legii penale, astfel justițiabilii să aibă posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora.

Astfel, în cazul în care fapta prejudiciabilă este calificată în baza alineatului 1 art. 361 din Codul penal, persoana învinuită riscă o pedeapsă cu amendă în mărime pînă la 650 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 200 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani, iar atunci cînd aceeași faptă este calificată în baza agravantei de la lit. c) alineatul 2 al art. 361 (referitor la un document de importanță deosebită), persoana învinuită riscă o pedeapsă sporită și anume cu amendă în mărime de la 550 la 950 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 5 ani.

Agravanta prevăzută la art. 361 al.2 lit c) din Codul penal este descrisă la limită, extreme de vag, nefiind previzibilă.

Norma din art.361 al.2 lit c) nu definește și nici nu stabilește caracterul sintagmei “documentele de importanță deosebită” creînd stare de echivocitate celor ce urmează să aplice această normă. Învederăm că actul legislativ trebuie să respecte condițiile legalității, accesibilității, preciziei.

În cazul din speță lipsa preciziei generează intepretări de ordin general și specific. În viziunea mea legiuitorul urma să stabilească în Codul penal explicațiile corespunzătoare/de rigoare pentru aplicabilitate la norma în discuție, în scopul asigurării unui conținut coercitiv clar, cel puțin pentru a oferi răspuns la una sau mai multe întrebări ce urmează:

- 1) ce este un document oficial de importanță deosebită?
- 2) care sunt criteriile de stabilire a unui act oficial de importanță deosebită?
- 3) care sunt particularitățile documentului de importanță deosebită?
- 4) cum pot identificate documentele de importanță deosebită?
- 5) care sunt caracteristicile unui document de importanță deosebită?
- 6) cine poate fi emitentul, autoritate publică sau și privată, din Republica Moldova sau și de peste hotare ?
- 7) Cu referire la ce titular, actul oficial se consideră de importanță deosebită?
- 8) documentul oficial trebuie să reprezinte o importanță deosebită ordinii stabilite de operare cu documentele oficiale în Republica Moldova sau și peste hotarele RM, o importanță deosebită pentru titularul ori pentru emitentul acestuia, etc. ?

Or, în cazul lipsei unei definiții în partea generală a Codului penal, legiuitorul urma să asigure o explicație clară și coercitivă în Partea specială a Codului penal. Sau în caz contrar, se impune necesitatea unei manevre inexplicabile în aplicabilitatea normei juridice de către instanțele judecătorești și alți subiecți ai procesului juridic.

Excepția de neconstituționalitate menționată se impune urmare a modului în care sunt formulate dispozițiile contestate și care pot fi aplicate în mod arbitrar.

Recomandarea Rec(2002)2 Comitetului Miniștrilor a Consiliului Europei, către Statele membre, privind accesul la documentele publice, din 21.02.2002, stipulează doar noțiunea de „documentele oficiale” și semnifică: - toate informațiile înregistrate în orice formă, elaborate, primite sau deținute de autoritățile publice și care au legătură cu funcția administrativă, excepție făcând documentele care sunt în curs de pregătire.

Norma de la art. 361 alineat 2) liter c) din Codul penal a cărei excepție de neconstituționalitate se solicită a fi ridicată, în viziunea autorului vine în contradicție cu prevederile art. 1 al. 3) din Constituție care specifică că Republica Moldova este un stat de drept. Principiul statului de drept implică în sine obligația pozitivă a statului de a include în lege un sistem de garantare a drepturilor și libertăților omului.

Infrațiunea de confecționare, deținere, vânzare sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false fac parte din capitolul infrațiunilor contra autorităților publice și a securității de stat, este o infracțiune formală ce aduce atingere relațiilor sociale ce țin de activitatea normală a organelor de stat cu privire la asigurarea ordinii stabilite de operare cu documentele oficiale, iar lipsa unor prevederi pentru evaluarea noțiunii de document de o importanță deosebită deschide un teren larg arbitrarului, existînd riscul ca majoritatea documentelor oficiale să cadă sub incidența agravantei de la lit. (c) alin. 2) art. 361 Cod penal.

Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților statului, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (*a se vedea Domenichini vs. Italy, Reports 1996-V, p. 1800, §33*).

Agravanta de la lit. c) alin. 2) art. 361 din Codul penal a noțiunii „intereselor publice”, acțiunile săvârșite referitor la un document de importanță deosebită, constituie o noțiune generică, ce nu poate fi clar definită, astfel vine în contradicție cu articolele 1 alin. (3) și 22 din Constituție [principiul legalității incriminării și pedepsei penale], precum și articolul 23 din Constituție [calitatea legii penale].

VI. ALTE DATE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Din esența celor expuse supra rezultă că normele de drept, a cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicate la soluționarea echitabilă a procesului penal de învinuire a cet. I. Ciobanu în baza art. 361 al. 2) lit. c) Cod penal aflată pendinte la Judecătoria Strășeni.

Normele a căror control de constituționalitate urmează a fi verificate sunt aplicabile în cazul din speță la judecarea cauzei de învinuire a cet. I. Ciobanu.

Astfel, potrivit art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală, coraborat cu Hotărîrea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 ”pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova” se constată că în procesul judecării cauzei, dacă instanța de judecată este sesizată de una din părți asupra neconstituționalității actului aplicabil care poate fi supus controlului constituționalității, judecătorul ordinar sau completul de judecată nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor

contestate, dar în mod obligatoriu va demara procesul de exercitare a controlului constituționalității invocat de către partea în proces, fiind obligați să suspende judecarea cauzei și să sesizeze Curtea Constituțională, prezentînd direct Curții Constituționale sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.

Excepția de neconstituționalitate constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului cetățeanului, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale, la controlul constituționalității actelor normative.

VII. CERINȚELE AUTORULUI:

Reieșind din considerentele expuse, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 al. 1 lit. a), art. 24 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1) lit. a), art. 39 din Codul jurisdicției constituționale, art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală,

SOLICIT:

1. Ridicarea excepției de neconstituționalitate a dispoziției prevăzute la litera c), alineatul 2), articolul 361 Cod penal: - "săvîrșite referitor la un document de importanță deosebită" ;

2. Judecătoria Strășeni să emită o încheiere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a dispoziției prevăzute la litera c), alineatul 2), articolul 361 Cod penal: - "săvîrșite referitor la un document de importanță deosebită" și să suspende judecarea cauzei pînă la examinarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate.

3. Judecătoria Strășeni să prezinte direct în adresa Curții Constituționale prezenta sesizare de ridicare a excepției de neconstituționalitate.

4. Curtea Constituțională să admită excepțiile de neconstituționalitate ridicate prin prezenta sesizare.

5. Curtea Constituțională să declare ca fiind neconstituționale prevederile art. 361 alineatul 2) lit. c) din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002: sintagma - "săvîrșite referitor la un document de importanță deosebită".

Declar pe propria onoare că informația ce se conține în prezenta sesizare corespunde adevărului.

Cu respect,

Autorul sesizării

Ciobanu Ion

Reprezentantul autorului sesizării

Avocat Igor Chiriac

25.01.2018

